

IP-oikeudet

Omaisuuutta on kahdenlaista

Ihmiset ja yritykset omistavat erilaisia **tavaroita**, joita suojataan varkailta laittamalla ne lukkojen taakse.

Esimerkiksi pyörä, auto, työkalut, tabletti ja kännykkä.

Ihmisillä ja yrityksillä on myös arvokasta omaisuutta, jota ei voi nähdä eikä koskettaa. Tätä kutsutaan **aineettomaksi omaisuudeksi**.

Esimerkiksi keksinnöt, brändit, uusi design sekä erilaiset luovat teokset, kuten sävellys, runo, elokuva tai tietokoneohjelma.

Omaisuuutta on kahdenlaista

Aineetonta omaisuutta ei voi lukita.
Sitä suojataan luvattomalta käytöltä
IP-oikeuksilla eli esimerkiksi

tekijänoikeudella

tavaramerkillä

mallioikeudella

patentilla

Tavaramerkki

Nimi, logo

Mallioikeus

Tuotteen ulkonäkö, design

Patentit

Uudet tekniset ratkaisut

Tekijänoikeus sisältöihin

Lehdet, kirjat, videot, musiikki

IP-oikeudet

tai IPR (Intellectual Property Rights)

Tekijänoikeus

Teollisoikeudet

Tekijänoikeus

Lähioikeudet

Tavaramerkki

Mallioikeus

Patentti

Tekijän- ja teollisoikeudet ovat aineetonta omaisuutta.
Niitä ei voi koskettaa, mutta ne voi omistaa.

Mihin IP-oikeuksia tarvitaan?

IP-oikeuksien tarkoituksena on synnyttää ja suojata innovaatiota ja luovuutta.

- **Tekijän- ja lähioikeudet** mahdollistavat luovan työn tekemisen ammattimaisesti.

Ilman niiden suojaa harva olisi valmis kirjoittamaan kirjaa, tuottamaan musiikkialbumia tai elokuvaa tai perustamaan tv- tai mediayhtiötä.

- **Tavaramerkit, mallioikeus ja patentit** ovat puolestaan tärkeitä työkaluja yritysten tuotekehityksessä ja markkinoinnissa.

Ilman niitä olisi tuskin olemassa tunnettuja tuotemerkkejä tai keksintöjä.

Tekijänoikeus

Mitä on tekijänoikeus?

Suojaa omaperäisiä teoksia eli tekijän persoonallisia luovan työn tuotoksia.

- Esimerkiksi sävellykset, elokuvat, maalaukset, kirjoitukset, näytelmät, valokuvat sekä tietokoneohjelmat ja -pelit.

Mitä on tekijänoikeus?

- Suojaa teoksen ulkomuotoa.

Teoksen sisältämä idea, juoni, aihe, tietosisältö tai tekotapa ei saa suojaa.

- Antaa tekijälle oikeuden päättää, miten hänen työtään saa käyttää.

Tietyissä tilanteissa laki sallii toisen teoksen käytön. Esimerkiksi kuka tahansa saa kopioida teoksen omaan yksityiseen käyttöönsä, ottaa teoksesta sitaatteja ja käyttää teosta parodiassa ilman tekijän lupaa.

- Syntyy teoksen luoneelle ihmiselle (tai ihmisille), jota kutsutaan tekijäksi.
- Voimassa Euroopassa 70 vuotta tekijän kuolinvuodesta.

Mitä on lähioikeus?

Suojaa eräitä teoksia lähellä olevia muita aineistoja.

- Lähioikeus on esittävillä taiteilijoilla, musiikki- ja elokuvatuottajilla, valokuvaajilla, luettelon ja tietokannan valmistajilla, radio- ja televisioyrityksillä sekä lehtijulkaisun kustantajilla.
- Suojaa usein investointeja. Suojan saaminen ei edellytä omaperäisyyttä. Esimerkiksi linnunlaulua sisältävän äänitteen tuottajalla on siihen lähioikeus.
- Lähes saman sisältöinen kuin tekijänoikeus. Merkittävin ero tekijänoikeuteen on lyhyempi suoja-aika.

Tekijänoikeuden sisältö

Taloudelliset oikeudet

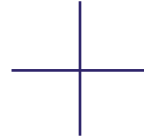
Suojaavat tekijän ansaintamahdollisuutta

Kappaleen valmistaminen

Tekijä saa päättää, saako teoksesta **valmistaa kappaleita**, esim. painamalla tai monistamalla kirja. Myös teoksen lataaminen itselle netistä on kappaleen valmistamista.

Yleisön saataville saattaminen

Tekijä saa päättää, saako esimerkiksi valokuvan **julkaista** somessa. Myös teoksen **lataaminen** nettiin tai suoratoistaminen netissä yleisölle on saataville saattamista.

Moraaliset oikeudet

Suojaavat tekijän kunniaa

Isyys-oikeus

Tekijän **nimi mainittava** teoksen käytön yhteydessä

Respektioikeus

Teosta **ei saa muuttaa** sitä loukkaavalla tavalla. Teosta ei saa saattaa yleisön saataviin tekijää **loukkaavassa muodossa tai yhteydessä**.

Kertaus opitusta (tekijän- ja lähioikeudet)

1. Vain luovan työn tulos voi olla teos.
Kyllä vai ei?
2. Myös näyttelijöillä ja elokuvan tuottajalla on tekijänoikeuslakiin perustuvia oikeuksia.
Kyllä vai ei?
3. Saan vapaasti kopioida lempibändini laulun sanoja ja laittaa ne nettiin.
Kyllä vai ei?

Teollisoikeudet

Mitä ovat teollisoikeudet?

Lähes kaikkiin arjessa käyttämiimme tavaroihin ja palveluihin liittyy tavaramerkki, mallioikeus, patentti tai muita teollisoikeuksia.

- Ne varmistavat, että tavaroiden ja palveluiden kehittäjät voivat hyötyä tekemästään kehitystyöstä.
 - Esimerkiksi yritys voi kieltää kilpailijoita käyttämästä omistamaansa tavaramerkkiä, tavarantoimilua tai teknistä keksintöä ilman lupaa.
 - Yritys voi myös myydä niihin käyttöoikeuksia eli lisenssejä.
- Teollisoikeuden saa hakemalla rekisteröintiä Suomessa Patentti- ja rekisterihallituksesta (PRH).

Erilaisia teollisoikeuksia

Tavaramerkki suojaa tavaran tai palvelun nimen, logon tai muun tunnuksen, kuten iskulauseen tai äänen.

- Tavaramerkki auttaa erottamaan tavarat ja palvelut toisistaan, esimerkiksi keksit kaupan hyllyllä, viihdettä tarjoavat suoratoistopalvelut, lentoyhtiöt tai hampurilaisravintolat.

Mallioikeus suojaa tavaran muotoilua eli designia.

- Suojaa sitä, miltä tuote näyttää. Se ei suojaa tuotteen sisältämiä teknisiä ratkaisuja.

Erilaisia teollisoikeuksia

Patentti suojaa uusia keksintöjä, esimerkiksi uudenlaista pyörän lukkoa tai lääkettä.

- Patentin omistaja voi ansaita rahaa myymällä keksintöään muille. Näin hän voi kehittää taas uusia hyviä keksintöjä parantamaan meidän kaikkien elämää.

Keksintö on olemassa olevan ongelman tai tarpeen uusi tai yllättävä tekninen ratkaisu.

Kertaus opitusta (teollisoikeudet)

1. Mitä tavaramerkkejä tiedät?
A) tavaroilla
B) palveluilla
2. Patentin saa automaattisesti,
kun keksinnön ottaa käyttöön.
Kyllä vai ei?
3. Mallioikeus suojaa tuotteessa olevia
uusia toimintoja/teknisiä ratkaisuja.
Kyllä vai ei?

IP-oikeuden loukkaukset

Mitä on piratismi?

Nettipiratismia on elokuvien, tv-sarjojen, musiikin, urheilu-lähetysten tai muiden sisältöjen luvaton jakaminen internetissä.

Fyysistä piratismia on esimerkiksi musiikista, elokuvista tai peleistä luvatta tehtyjen tallennekopioiden valmistaminen ja myyminen.

Mitä on piratismi?

- Taustalla usein järjestäytynyttä talousrikollisuutta.
- Piraattipalvelut eivät maksa mitään käyttämistään sisällöistä, mutta niiden ylläpitäjät voivat saada suuria summia mainostuloja tai asiakasmaksuja.
- Vaarantaa luovien alojen tekijöiden ja yrittäjien ansaintamahdollisuudet, kaventaa laillista tarjontaa ja vähentää valtion verotuloja.

Mitä ovat tuoteväärennökset?

Tuote, johon on ilman lupaa liitetty toisen yrityksen tavaramerkki tai siihen sekoitettavissa oleva merkki.

- Myös tuote, joka luvattomasti imitoi mallioikeudella suojattua ulkomuotoa. Niin sanotut replikat ja dupet (duplicate, kopio) ovat usein tällaisia.

Mitä ovat tuoteväärennökset?

- Tuoteväärennökset ovat usein heikkolaatuisia ja valmistettu kyseenalaisissa olosuhteissa; taustalla usein järjestäytynyttä talousrikollisuutta.
- Saattavat sisältää myös terveydelle haitallisia tai myrkyllisiä aineita. Lääkeväärennökset, väärennetyt varaosat ja elektroniikkatuotteet saattavat olla jopa hengenvaarallisia.

Kertaus opitusta (piratismi ja tuoteväärennökset)

Piratismi

Millaisia vaikutuksia piratismilla on luovan alan tekijöihin ja yrityksiin?

Tuoteväärennökset

Millaisia riskejä liittyy tuoteväärennöksiin?